

Lietuvos Respublikos Seimo frakcijoms

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija

Jaunimo reikalų agentūrai

POZICIJA DĖL JAUNO ŽMOGAUS AMŽIAUS

LiJOT Asamblėja Nr. 56

2022 m. spalio 29 d.

Vilnius

Lietuvos jaunimo organizacijų taryba (toliau – **LiJOT**) – didžiausia skėtinė nevyriausybinių jaunimo organizacijų Lietuvoje, vienijanti 72 nacionalines jaunimo ir su jaunimu dirbančias organizacijas bei savivaldybių jaunimo organizacijų tarybas, šiuo metu viena iš aktyviausiai Lietuvoje prisidedančių organizacijų prie jaunimo politikos įgyvendinimo, mato pasikeitusią jauno žmogaus socialinės brandos situaciją Lietuvoje. Prieš beveik du dešimtmečius priimtas įstatymas, kuriame numatomas jauno žmogaus amžius yra iki 29 metų – netenka aktualumo, nes jauno žmogaus socialinė branda Lietuvoje tapo vėlesnė nei prieš 20 metų.

Jauno žmogaus amžiaus pabaiga sociologų yra apibrėžiama kaip socialinė branda – t. y. socialinės brandos kalendoriaus ir brandos įvykių tvarkaraščių struktūriniai pokyčiai nustatomi vertinant socialinių statusų kaitos specifiką¹. Sociologų yra išskiriami pagrindiniai brandos įvykiai (atskyrimas nuo tėvų šeimos, edukacijos baigimas, darbinis debiutas, partnerystės ir šeimos formavimas bei pirmo vaiko susilaukimas)². Skirtingi brandos įvykiai jauno žmogaus gyvenime priklauso nuo socialinių, ekonominių, politinių ir kultūrinių veiksnių. Paskutiniaisiais dešimtmečiais yra pastebėta, kad jauno žmogaus edukacijos baigimas ir darbinis debiutas standartizavosi, t. y. šiuo metu Lietuvoje yra matoma aiški amžiaus, kuriame jaunas žmogus įgyja išsilavinimą bei pradeda dirbti, tarpsnio tendencija. Tačiau, sociologų teigimu, dėl didėjančios individualių pasirinkimų įvairovės, vis dažniau pasireiškia kitų socialinės brandos įvykių destandartizacija.

¹ Tapimas suaugusiuoju: Jaunimo socialinė branda Lietuvoje. Sigita Kraniauskienė. Demografinių tyrimų institutas. 2011.

² Ibid.

Siekiant sudaryti tinkamiausias sąlygas jauniems asmenims įsilieti į visuomenę, teisės aktuose yra įtvirtintos pozityvios diskriminacijos pobūdžio turinčios priemonės. Suprantant poreikį, kad jaunimo politika apima visus valstybės sektorius: švietimą, ūkio plėtros politiką, sveikatos apsaugą, nacionalinį saugumą ir gynybą, socialinę apsaugą, pilietinį sektorių ir kitas sritis, Lietuvos Respublikoje jauno žmogaus statusas buvo įtvirtintas įstatymo lygmeniu. Atskirus jaunimo problematikos klausimus valstybė sprendžia individualizuotai: statistiškai, jauni žmonės Lietuvoje tuokiasi, kuria šeimas, priima sprendimus auginti vaikus ar įsigyti nuosavą būstą žymiai vėliau nei prieš kelis dešimtmečius. 1991 m. sutuoktinių amžiaus vidurkis Lietuvoje buvo 22 m.³, dabar šioje statistikoje vyrauja 30 m. ir vyresni žmonės⁴, tad siekiant sudaryti jaunoms šeimoms palankesnes sąlygas įsigyti pirmą būstą, Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymas nustato lengvatines sąlygas asmenų iki 36 metų šeimoms; padėti įsilieti į darbo rinką asmenims iki 29 metų užtikrina Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymas; ir kt.

Europoje galima matyti, kad jauno žmogaus socialinė branda priklauso nuo valstybės, kurioje jis gyvena. Pavyzdžiui Rumunijoje, Ukrainoje, Graikijoje, Kipre jaunas žmogus yra laikomas iki 35 metų, tuo tarpu Vokietijoje, Jungtinėje Karalystėje, Estijoje, Latvijoje, Lenkijoje ir pan. riba svyruoja nuo 24 iki 29 metų⁵. Lietuvoje jauno žmogaus amžiaus dabartinė riba buvo nustatyta 2003 metais, o remiantis išdėstytais argumentais galima matyti, kad dabar apibrėžiamas jauno žmogaus amžius nėra objektyviai tinkamas ir jo ribą reikėtų didinti iki 35 metų.

Išplėtus viršutinę jaunus asmenis apibrėžiančią amžiaus ribą iki 35 metų, šie asmenys sėkmingiau integruosis į darbo rinką, pradės savarankišką veiklą, pasinaudodami Užimtumo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos programomis, aktyviau naudosis valstybės lengvatomis įsigyjant pirmąjį būstą, įsitrauks į jaunimo mainų, stažuočių programas.

LiJOT Prezidentas

Domantas Katelė

³ <https://countryeconomy.com/demography/marriages/lithuania>

⁴

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Archive:Marriage_and_birth_statistics_-_new_ways_of_living_together_in_the_EU

⁵ <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/cyprus/13-national-youth-strategy-0>

